

Sakarya University

From the Selected Works of Ali Balci

2011

Filistin 2010

Ali Balci, *Sakarya University*

Available at: <https://works.bepress.com/alibalci/22/>

Filistin 2010

Ali Balcı

[Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

Bu çalışma 2010 yılı boyunca Filistin sorunu bağlamında yaşanan siyasi gelişmeleri analiz etmektedir. Ağırlıklı olarak iki konu üzerinde durulmuştur. Birincisi Filistin Yönetimi ile İsrail hükümeti arasında ABD'nin gözetimi altında sürdürülen barış görüşmeleri, ikincisi ise Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimleri meselesidir. Yılın ilk yarısı dolaylı görüşmelerle geçerken, ikinci yarısı özellikle ABD'nin baskısıyla Filistin ve İsrail tarafları direkt görüşmelere geçmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yahudi Yerleşimleri | Batı Şeria | Filistin Yönetimi | Mahmud Abbas

Palestine 2010

Abstract

This study attempts to analyze political developments in the context of the Palestinian Question during the year 2010. It mainly focuses on two topics. The first one is the peace talks between Palestinian Authority and Israeli government under the auspices of the United States and the second is the Jewish settlements in the West Bank and East Jerusalem. While the Israeli and Palestinian sides came together in the context of the aproximity talks during the first part of the year, and the USA forced the sides to start direct talks.

Keywords: Jewish Settlements | West Bank | Palestinian Authority | Mahmud Abbas

Giriş

2009 yılı beklentilerin aksine ABD Başkanı Barack Obama'nın Filistin-İsrail meselesinde daha önceki Amerikan başkanlarından farklı olmadığı öğrenilmesiyle sona ermişti. Obama da daha önceki başkanlar gibi barış görüşmelerinin önkoşullarının yerine getirilmesi noktasında İsrail yerine Filistin tarafına baskıda bulunmayı tercih etmiş ve barış görüşmelerinin önündeki en önemli engel olan yerleşim inşaatları konusunda sessiz kalmış, etkin bir eleştiri ya da baskı geliştirmemiştir. Öte yandan İsrail Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman barış umudunun olmadığını ve “insanların bununla yaşamayı öğrenmeleri gerektiğini” açık bir şekilde belirtmiştir. 2009 yılından kalan diğer önemli gelişmeler de 25 Kasım'da İsrail tarafının yerleşimlerin inşaatını 10 ay süreyle tek taraflı durdurduğunu ilan etmesi ve ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'un olası görüşme zemini olarak 1967 sınırlarını belirtmesiydi. Bunlar da 2010 yılında görüşme trafiğinin yeniden canlanacağına işaretleri olmuştur.¹

Bu kapsamda 2010 yılı Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu ve Filistin Yönetimi Başkanı Mahmud Abbas ile Kahire'de farklı zamanlarda gerçekleştirdiği görüşmelerle başlamıştır. Netanyahu ile yaptığı görüşmenin ardından İsrail tarafının en azından “nerede inşaatlara devam edip nerede edemeyeceğini” netleştirmek için görüşmelere hazır olduğunu dile getiren Mübarek, 4 Ocak 2010'da Abbas'la görüşmesinin ardından da Doğu Kudüs de dâhil yerleşim inşaatlarının tamamen durmaması halinde Filistin tarafının görüşme

niyetinde olmadığını belirtmiştir.² Kısacası, 2010 yılı başladığında yerleşimler konusu tarafların masaya oturmasının önündeki en önemli engel olmaya devam ediyordu. İsrail tarafını yerleşim inşaatlarını bütünüyle durdurmaya Abbas'ı ise yerleşimlere rağmen görüşmelere katılmaya ikna edemeyen Washington yönetimi ise çıkış yolu olarak “dolaylı görüşmeler” (*proximity talks*) üzerinden tarafları anlaşmaya ikna etme seçeneğini 2010 yılının ilk günlerinden itibaren dillendirmeye başlamıştır.

ABD dolaylı görüşmeleri yürütmekle Özel Temsilcisi George Mitchell'i görevlendirse de, özellikle dışişleri bakanlığı düzeyinde aktif olarak sürece dâhil olmuştur. Hillary Clinton 8 Ocak'ta Mısır ve Ürdün dışişleri bakanları ile ayrı olarak görüşmüş ve bu görüşmelerde Washington yönetiminin yerleşimler çıkmazını aşmak için sınırların belirlenmesine odaklanacağını ipucunu vermiştir. Clinton'a göre, “sınır meselesini çözmek yerleşimleri çözecektir.”³ Daha sonra Mitchell'in yaptığı açıklamalar ABD'nin sınır meselesini 9 ay içinde çözmeyi düşündüğünü ve 2 yıl içinde de nihai statü anlaşmasını tamamlamayı planladığını ortaya koymuştur.⁴ Washington'dan gelen bu açıklamalar Abbas'ı geri adım atmaya zorladı ve 16 Ocak'ta yaptığı açıklamada daha önce ısrarla belirttiği yerleşimlerin tamamıyla durdurulması önkoşulunu esnettiğini dile getirdi.⁵ Abbas görüşmelere başlamanın önkoşulunu İsrail'in yerleşim inşaatlarını durdurması olarak belirtse de ABD'nin kendilerine bu yeni görüşmelerin, sınırların belirlenmesi noktasında son hamle olduğunu söylemesi durumunda da görüşmelere başlayabileceğini belirtmiştir.

Abbas'ın bu açıklaması ile 16 Ocak'ta dolaylı görüşmelerin başlayabileceği ümidi belirmiş, ancak Netanyahu birkaç gün sonra yaptığı açıklamada Filistin bölgesinin askerden arındırılmasını sağlamak için Batı Şeria'da kalmaya devam edeceklerini belirterek Mitchell'in başlatacağı görüşme trafiği öncesinde taraflar arasında yeni bir gerilime neden olmuştur. Üstelik Netanyahu barış noktasında kendilerinin gösterdiği çabalara rağmen Filistin tarafını barışa direnmekle suçlamış ve bu bağlamda Filistin tarafını ağaca tırmanmış bir halka benzeterek “orada olmaktan hoşlanıyorlar. İnsanlar onlara merdiven getiriyor. Biz onlara merdiven getiriyoruz. Daha uzununu getirdikçe daha yükseğe çıkıyorlar” ifadelerini kullanmıştır.⁶ Görüşmelere yönelik karamsar ifadelerin kullanıldığı bu tarihte ABD Başkanı Obama da *Time* dergisine verdiği bir mülakatta barış noktasında kendi kapasitelerini abarttıklarını, “daha önce her iki taraftaki problemleri bilselerdi beklentileri bu kadar” yükseltmeyeceklerini belirtmiştir.⁷ Böylesi bir ortamda 21-22 Ocak tarihlerinde Mitchell, taraflar arasında dolaylı görüşmelere başlasa da bütün yaptığı Abbas'a önkoşullarını geri çekmesi yönünde baskı yapmak olmuştur.

Mitchell'in aktif olarak rol aldığı İsrail-Filistin Yönetimi arasındaki görüşmelerin yanı sıra İsrail, Mısır ve Almanya'nın devrede olduğu bir başka görüşme trafiği ile daha meşguldü. Mısır, İsrail askeri Gilad Şalit'in iadesi karşılığında İsrail hapishanelerindeki bazı Hamas üyelerinin serbest bırakılması temelinde yürütülen görüşmelere aracılık ederken, Almanya da benzer bir şekilde sürece dâhil olmuştur. Basına açıklama yapılmayan bu arabuluculuk girişimleri 31 Ocak'ta Hamas'ın Şalit'in karşılığında kendi istedikleri 9 mahkûmun serbest bırakılması üzerinde ısrar etmesi üzerine tıkanma noktasına gelmiştir. Hamas'ın serbest bırakılması istediği kişiler arasında İsrail'in 15 kişinin öldüğü ve 130 kişinin de yaralandığı bir intihar saldırısında rol almakla suçladığı Ahlam Temimi de bulunuyordu. Tarafların taleplerindeki uyuşmazlık nedeniyle Gazze Dışişleri Bakanı Mahmud Zahhar 2 Şubat'ta İsrail'le görüşmelerin bittiğini açıklamıştır.⁸

Dolaylı Görüşmeler

Mahmud Abbas'ın, Mitchell'in yoğun baskısı üzerine dolaylı görüşmelere katılmayı önkoşulsuz kabul ettiği tarihte İsrail tarafı Filistinliler için sembolik önemdeki bölgeleri ulusal miras listesine aldığını açıklayarak yeni bir gerilime neden olmuştur. İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu 21 Şubat'ta, Batı Şeria'daki işgal bölgesinde Hz. İbrahim ile eşlerinin mezarının bulunduğu Halil İbrahim Camisi ile Beytullahim'deki Raşel Türbesi'nin (Filistinliler için gösteride bulunurken İsrail buldozeri tarafından ezilerek öldürülen Amerikalı Raşel Corrie'nin mezarı) ulusal miras listesi kapsamına alındığını açıkladı. Netanyahu buna gerekçe olarak da bu gibi sembolik mekânlar üzerinde olan hâkimiyetlerinin buranın sahibi olduklarını daha net gösterdiği fikrini ileri sürmüştür. Ona göre; "Davamızın haklılığını kavrayıp anlatabilme, bu topraklarla olan bağımızın önemini herkesten önce kendimize, sonra da başkalarına kabul ettirebilme yeteneğimize bağlıdır. Arkeolojik ve Siyonist mirasımız için önemli yerleri imar edeceğiz; arşiv ve müzeler oluşturup zenginleştireceğiz."⁹

İsrail bununla da kalmadı aynı tarihlerde Kudüs'te yeni yerleşim birimlerini öngören planlar açıklandığı gibi Filistinlilere ait binaları yıkmaya da devam etti. Bunlar Abbas'ın tepkisini çekse de 3 Mart'ta toplanan Arap Birliği, dolaylı İsrail-Filistin görüşmelerine, müzakerelerin dört ay içerisinde sonuçlandırılması şartıyla destek verdiğini açıkladı. Arap Birliği'nin bu kararı görüşmelerin başlaması noktasında tarafları hareketlendirirken, İsrail de kalıcı bir barış sağlanabilmesi için Filistin'in bazı şartları kabul etmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bunlar sırasıyla şu şe-

kildedir: 1) Filistinliler İsrail'i bir Yahudi devleti olarak kabul etmeli, 2) Filistinli mülteciler İsrail'in dışına yerleştirilmeli, 3) Yapılacak son barış anlaşması çatışmayı sona erdirmeli ve Filistinliler sınırlar ve mülteciler gibi konularda daha fazla talepte bulunmamalı, 4) Filistin devleti İsrail'e tehdit oluşturmaması için askeri güçten arındırılmalı, 5) Bu güvenlik düzenlemeleri için belirgin uluslararası teminatlar verilmeli.¹⁰ Bunlar arasında ilk maddeye ayrı bir yer ayırmak gerekiyor. 1993 Oslo görüşmelerinde Filistin Kurtuluş Örgütü "İsrail devletini" tanımış olmasına rağmen İsrail tarafının bir Yahudi devleti olduğunun kabul edilmesi noktasındaki ısrarı Filistinli mültecilerle birlikte düşünüldüğünde anlam kazanmaktadır. İsrail böylelikle olası bir nihai anlaşmanın ardından mülteci Filistinlilerin İsrail içinde kalan eski topraklarına dönüşünü imkansız hale getirmeye çalışmaktadır.

7 Mart'ta ise Filistin Yasama Konseyi Abbas'a dolaylı görüşme için yetki vermiş ve bunun Arap Birliği'nde alınan karar doğrultusunda 4 ayı geçmemesi noktasında Abbas ve ekibini uyarmıştır. Böylesi bir ortamda ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden 8 Mart'ta 4 gün sürecek olan bölge ziyaretine başlamış ve ilk gününü İsrail'e ayırmıştır. Aynı gün İsrail yönetiminin Doğu Kudüs'te *Ramat Shlomo* bölgesinde 1,600 yeni Yahudi yerleşim birimi kuracağını açıklaması dolaylı görüşmeleri tehlikeye atmış ve Biden bir açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Söz konusu planın zamanlamasının dolaylı görüşmeler için ihtiyaç duyulan güvene zarar verdiğini belirten Biden, bir gün sonra Filistin tarafındaki ziyareti sırasında yaptığı açıklamada Filistinlilerin bu plana rağmen görüşmelere devam edeceklerini umduğunu ifade etmiştir. İsrail ise Biden'in eleştirilerine "bir sonrakinde zamanlamayı dikkate alacağız" şeklinde cevap vermiş ve Kudüs konusunda egemenliğin bütünüyle kendilerine ait olduğunun altını çizmiştir.¹¹ Fakat bu ifadeler Washington yönetiminin İsrail hükümetini eleştirmesine engel olmadı ve Biden'in ziyaretinin ardından İsrail'in dolaylı görüşmeleri tehlikeye atması ABD'den en üst düzeyde tepki görmeye devam etti. Netanyahu ile 45 dakikalık telefon görüşmesi yapan ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, "ABD'nin İsrail'in güvenliğine güçlü bağlılığının ışığı altında bunun nasıl olduğunu anlayamadığını, İsrail hükümetinin sadece sözlerle değil, spesifik eylemleriyle de bu ilişkiye ve barış sürecine bağlı olduğunu göstermesi gerektiğini" dile getirmiştir.¹² Telefon görüşmesini aktaran Beyaz Saray Sözcüsü Philip J. Crowley'in söz konusu görüşmede kullanılan dilin nasıl olacağına Clinton'un Obama ile birlikte yaptığı görüşmede karar verdiğini ısrarla belirtmesi Washington'un bu süreçten ne kadar rahatsız olduğunu göstermesi açısından da önemlidir.¹³

Kronoloji

- **21 Şubat:** İsrail Batı Şeria'daki işgal bölgesinde Hz. İbrahim ile eşlerinin mezarının bulunduğu Halil İbrahim Camisi ile Beytullahim'deki Raşel Türbesi'nin ulusal miras listesi kapsamına alındığını açıkladı.
- **3 Mart:** Arap Birliği dolaylı İsrail-Filistin görüşmelerine, müzakerelerin dört ay içerisinde sonuçlandırılması şartıyla destek verdiğini açıkladı.
- **7 Mart:** Filistin Yasama Konseyi Abbas'a dolaylı görüşme için yetki vermiştir.
- **8 Mart:** ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden 4 gün sürecek olan bölge ziyaretine başladı.
- **8 Mart:** İsrail yönetimi Doğu Kudüs'te *Ramat Shlomo* bölgesinde 1,600 yeni Yahudi yerleşim birimi kuracağını açıkladı.
- **16 Mart:** İsrail yönetimi Doğu Kudüs'te 309 yeni yerleşim biriminin inşası onayladı.
- **30 Nisan:** ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton yaptığı açıklamayla görüşmelerin yeniden başlayacağını duyurdu.
- **8 Mayıs:** İsrail ve Filistin Yönetimi dört ay sürmesi planlanan dolaylı görüşmelere başladıklarını duyurdular.
- **19 Mayıs:** ABD Özel Temsilcisi George Mitchell'in gözetiminde dolaylı görüşmeler yapıldı.
- **31 Mayıs:** İsrail komandoları Gazze ablukasını kırmak amacıyla Türkiye'den hareket eden yardım gemisi Mavi Marmara'ya operasyon düzenledi.
- **9 Haziran:** Obama Mahmud Abbas'la Beyaz Saray'da bir görüşme yaptı.
- **21 Haziran:** İsrail'in Kudüs Bölgesi Planlama Komitesi Doğu Kudüs'te Filistinlilere ait 22 evin yıkılması ve turistik bir bölgenin inşa edilmesi kararı aldı.
- **20 Ağustos:** Clinton Abbas ve Netanyahu'nun 2 Eylül'de Washington'a bir araya gelerek doğrudan görüşmelere başlayacağını duyurdu.
- **31 Ağustos:** Hamas'ın silahlı kanadı İzzettin el-Kassam Tugayları Batı Şeria'da Hebron bölgesinde bir araca saldırı düzenleyerek 4 Yahudi yerleşimciyi öldürdü.

- **2 Eylül:** ABD Dışışleri Bakanı Clinton'ın arabuluculuğunda görüşmeler yapıldı.
- **8 Ekim:** Arap Birliğı İsrail'in işgal altındaki topraklarda Yahudi yerleşimlerini durduran planını uzatmaması nedeniyle barış görüşmelerini durdurmak isteyen Mahmud Abbas'ı destekleyen bir karar almıştır.
- **8 Kasım:** İsrail Doğu Kudüs'te 1,300 yeni konut inşa etme kararı aldı.
- **11 Kasım:** New York'ta bir araya gelen Netanyahu ve Clinton, yerleşimleri durdurma karşılığında ABD'nin sunacağı teşvik paketi konusunda anlaşmaya vardı.
- **21 Kasım:** Filistin tarafı Doğu Kudüs'ü içermediğı için Netanyahu ve Clinton arasındaki anlaşmayı kabul etmedi.
- **2 Aralık:** ABD Netanyahu ve Clinton arasındaki planın başarısızlıkla sonuçlandığını bildirdi.

Dipnotlar

- 1 Bkz. Ali Balci, "Filistin 2009", *Ortadoğu Yıllığı 2009*, Kemal İnat, Muhittin Ataman ve Cenap Çakmak (ed), Küre Yayınları, İstanbul, 2011, ss. 114–117.
- 2 "Egyptian foreign minister offers rare praise for Netanyahu", *Haaretz*, 30 Aralık 2009. Aksi belirtilmediği sürece bütün gazete haberleri ilgili gazetenin internet sayfasından alınmıştır.
- 3 Glenn Kessler, "Clinton pushes to revive stalled Middle East peace talks", *Washington Post*, 9 Ocak 2010.
- 4 Michele K. Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 November 2009–15 February 2010", *Journal of Paletsine Studies*, c. 39, n. 3, Spring 2010, s. 117.
- 5 "Abbas signals willingness to resume Israel talks", *Al Arabiya News*, 17 Ocak 2010.
- 6 "Obama admits setbacks on Mideast peace", *Al Arabiya News*, 21 Ocak 2010.
- 7 Joe Klein, "Obama on His First Year in Office", *Time*, 21 Ocak 2010.
- 8 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 November 2009–15 February 2010", s. 122.
- 9 "İsrail, Batı Şeria'daki iki önemli dini mekanı 'ulusal miras listesi' kapsamına aldı", *Zaman*, 21 Şubat 2010.
- 10 "İsrail dolaylı görüşmeler için şartlarını belirledi", *Hürriyet*, 4 Mart 2010.
- 11 Michele K. Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 February–15 May 2010", *Journal of Paletsine Studies*, c. 39, n. 4, Summer 2010, s. 108.
- 12 "ABD İsrail'e ilk kez sert çıktı, Filistin memnu", *Radikal*, 14 Mart 2010.
- 13 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 February–15 May 2010", s. 109.
- 14 ""ABD'den İsrail'e dört maddelik ultimatom", *Hürriyet*, 15 Mart 2010.
- 15 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 February–15 May 2010", s. 111.
- 16 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 February–15 May 2010", s. 112.
- 17 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 February–15 May 2010", s. 116.
- 18 "PM halts Ramat Shlomo building as indirect talks begin", *Haaretz*, 10 Mayıs 2010.
- 19 Bu tavizler konusunda daha sonra yayımlanan belgeler için bkz. Ali Balci, "Wikileaks en fazla zararı Filistin Yönetimi'ne verdi", *Zaman*, 20 Şubat 2011, s. 22.
- 20 Michele K. Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 May–15 August 2010", *Journal of Paletsine Studies*, c. 40, n. 1, Autumn 2010, s. 128.
- 21 Örneğin Bkz. Ufuk Ulutaş, Turkey and Israel in the Aftermath of the Flotilla Crisis, *SETA Policy Brief*, n. 43, June 2010.
- 22 "Biden, Mubarak discuss Gaza, Iran", *The Jerusalem Post*, 8 Haziran 2010.
- 23 "Obama Pledges New Aid to Palestinians", *The New York Times*, 9 Haziran 2010.
- 24 "Obama Pledges New Aid to Palestinians", *The New York Times*, 9 Haziran 2010.
- 25 "Israeli Official Assails Plans for Demolition of Arab Homes", *The New York Times*, 22 Haziran 2010.
- 26 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 May–15 August 2010", s. 134.
- 27 "Israel Details Easing of Its Gaza Blockade", *The New York Times*, 5 Temmuz 2010

- 28 "Barışın fotoğrafı", *Hürriyet*, 7 Temmuz 2010.
- 29 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 May–15 August 2010", s. 136.
- 30 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 May–15 August 2010", s. 137.
- 31 "Arab League backs direct talks", *The Jerusalem Post*, 29 Temmuz 2010.
- 32 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 May–15 August 2010", s. 138.
- 33 "Abbas'tan müzakere için 1967 şartı", *Hürriyet*, 18 Temmuz 2010.
- 34 "Ortadoğu görüşmelerinde resmi davet geldi", *Hürriyet*, 20 Ağustos 2010.
- 35 "US rebuffs 'freeze' precondition", *The Jerusalem Post*, 24 Ağustos 2010.
- 36 Shimon Shiffer, "Agreement now, peace later", *Yediot Aharonot*, 27 Ağustos 2010.
- 37 "Netanyahu: Filistin'le barış zor ama mümkün", *Hürriyet*, 22 Ağustos 2010.
- 38 Michele K. Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 August–15 November 2010", *Journal of Paletsine Studies*, c. 40, n. 2, Winter 2010, s. 122.
- 39 "Obama'dan Ortadoğu liderlerine barış çağrısı", *Hürriyet*, 2 Eylül 2010.
- 40 "Şiddetin gölgesinde ilk raund", *Radikal*, 3 Eylül 2010.
- 41 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 August–15 November 2010", s. 123.
- 42 "İnşaatların durdurulması Netanyahu için bir sınav", *Hürriyet*, 17 Eylül 2010.
- 43 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 August–15 November 2010", s. 126.
- 44 David Makovsky, "Dear Prime Minister: U.S. Efforts to Keep the Peace Process on Track", PolicyWatch: 1707, *The Washington Institute for Near East Policy*, September 29, 2010.
- 45 Örneğin bkz. Hasan Abu Nimah, "Obama's Balfour Declaration", *The Jordan Times*, 6 Ekim 2010.
- 46 "Risks and Advantages in U.S. Effort in Mideast", *The New York Times*, 5 Ekim 2010.
- 47 "PA decides to halt talks unless building freeze reinstated", *The Jerusalem Post*, 3 Ekim 2010; Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 August–15 November 2010", s. 127.
- 48 "ABD'den Arap ülkelerine, Filistin-İsrail görüşmelerine destek çağrısı", *Zaman*, 6 Ekim 2010.
- 49 Ureyb El Rantavi, "Abbas'ın dört seçeneği var", *Radikal*, 11 Ekim 2010.
- 50 Filistin devleti seçeneği 2010 yılının başında Fransa Dışişleri Bakanı Bernard Kouchner'in Filistin Devleti'nin tanınmasına yönelik bir girişimin AB'nin gündemine alındığını açıklamasıyla gündeme gelmişti. Bkz. "Declare a Palestinian State", *The New York Times*, 24 Şubat 2010.
- 51 "Palestinians Shift Focus in Strategy for Statehood", *The New York Times*, 20 Ekim 2010.
- 52 "Palestinians Shift Focus in Strategy for Statehood", *The New York Times*, 20 Ekim 2010.
- 53 "PM: Direct talks are only way to reach genuine peace", *The Jerusalem Post*, 28 Ekim 2010.
- 54 "U.S. proposes Israel lease lands from Palestinians under future deal", *Haaretz*, 29 Ekim 2010.

- 55 "PM agreed to lease Jordan Valley from Palestinians", *The Jerusalem Post*, 11 Kasım 2010.
- 56 "Obama: İsrail'in yerleşim planı barış sürecini engelliyor", *Hürriyet*, 9 Kasım 2010.
- 57 "Barış kurtarma formülü", *Radikal*, 15 Kasım 2010.
- 58 Ethan Bronner ve Mark Landler, "A 90-Day Bet on Mideast Talks", *The New York Times*, 14 Kasım 2010.
- 59 "ABD, İsrail'i iknadan vazgeçti", *Hürriyet*, 8 Aralık 2010.
- 60 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 November 2009–15 February 2010", a.g.e., s. 128
- 61 " Hamas to boycott W. Bank elections", *The Jerusalem Post*, 24 Mayıs 2010
- 62 Bkz. Ali Balcı, "Filistin 2007", *Ortadoğu Yıllığı 2007*, Kemal İnât, Muhittin Ataman ve Murat Yeşiltaş (ed.), Küre Yayınları, İstanbul, 2009, ss. 111–117.
- 63 "'Significant progress' in attempts to reconcile Hamas and Fatah", *The Guardian*, 3 Ocak 2010.
- 64 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 November 2009–15 February 2010", s. 129.
- 65 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy 16 February–15 May 2010", s. 123.
- 66 "Hamas, Fatah crisis continues", *The Jerusalem Post*, 19 Haziran 2010.
- 67 "Doğu Kudüs'ü Yahudileştirdiler", *Hürriyet*, 21 Temmuz 2010; "Davutoğlu Meşal'le görüşüp 'Birleşin' dedi", *Radikal*, 21 Temmuz 2010.
- 68 "El Hayat: Mısır İstihbarat şefi Hamas ile görüştü", *Hürriyet*, 19 Eylül 2010.
- 69 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 August–15 November 2010", s. 139.
- 70 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy: 16 August–15 November 2010", s. 139.
- 71 Ali Balcı, "Wikileaks en fazla zararı Filistin Yönetimi'ne verdi", *Zaman*, 20 Şubat 2011, s. 22.
- 72 Bu bölüm daha önce yayınlanmış bir yazının gözden geçirilmiş halidir. Bkz. Ali Balcı, "2010 Yılında Yahudi Yerleşimleri: İsrail'in İşgal Stratejilerini Çözümlemek", *Ortadoğu Analiz*, c. 3, n. 28, ss. 80–87.
- 73 "Obama criticizes new Israeli move on Gilo", *Ynetnews.com*, 18 Kasım 2009.
- 74 "Israel Defense Forces Order Number 1653 Order on Suspension of Building Procedures (Temporary Order)", *Report on Israeli Settlement in the Occupied Territories*, c. 20, n. 1, January-February 2010, s. 6; Doğu Kudüs'ün istisna olduğu metinde belirtilmemiş, ama pratikte uygulanmıştır. B'tselem, "Discrimination and Land grab in the Service of the State: Settlements in the West Bank and East Jerusalem", *Human Rights in the Occupied Territories 1 January 2009 to 30 April 2010*, June 2010, s. 23.
- 75 Geoffrey Aronson, "Settlement Time Line", *Report on Israeli Settlement in the Occupied Territories*, c. 20, n. 1, January-February 2010, s. 9; Michele K. Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy 16 November 2009–15 February 2010", *Journal of Palestine Studies*, c.39, n. 3, Spring 2010, s. 113.
- 76 Geoffrey Aronson, "Settlement Time Line", *Report on Israeli Settlement in the Occupied Territories*, c. 20, n. 3, May-June 2010, s. 4.
- 77 Amos Harel, "The settlement freeze / Pleasing nobody", *Haaretz*, 8 Eylül 2009.
- 78 Ali Balcı, "İsrail Sorunu: Savaş ve Barış Arasında", Kemal İnât, Burhanettin Duran ve Muhittin Ataman (Edt.), *Dünya Çatışmaları: Çatışma Bölgeleri ve Konuları*, Nobel Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, Cilt: 1, 2010, s. 127.

- 79 B'tselem, *By Hook and By Crook: Israeli Settlement Policy in the West Bank*, Yazan: Eyal Hareuveni, July 2010, s. 17.
- 80 "Barak: Settlements are part of Israel", *Ynetnews.com*, 2 Aralık 2009.
- 81 Geoffrey Aronson, "Settlement Time Line", *Report on Israeli Settlement in the Occupied Territories*, c. 20, n. 2, March-April 2010, s. 4.
- 82 Knesset'deki 21 parlamenter 1 Ocak 2010'da Netanyahu'ya gönderdikleri bir dilekçe de geçici dondurma planının yerleşim bölgelerinde insan hakları ihallerine neden olduğunu belirtmişlerdir.
- 83 "6 weeks into settlement freeze, Barak eases restrictions", *Haaretz*, 7 Ocak 2010.
- 84 "US denies Israel settlement move violates moratorium", <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8556786.stm>. 29 Ocak 2010'da girildi.
- 85 "1,600 housing units in east J'lem approved", *Ynetnews.com*, 9 Mart 2010.
- 86 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy 16 February–15 May 2010", s. 107–108.
- 87 Geoffrey Aronson, "Settlement Time Line", *Report on Israeli Settlement in the Occupied Territories*, c. 20, n. 4, July-August 2010, s. 5.
- 88 Aronson, "Settlement Time Line", s. 5.
- 89 Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy 16 February–15 May 2010", s. 116.
- 90 "Ya'alon: Building to resume in September", *The Jerusalem Post*, 21 Mayıs 2010.
- 91 "Minister Atias says preparing for end of construction freeze", *Ynetnews.com*, 25 Mayıs 2010.
- 92 Michele K. Esposito, "Quarterly Update on Conflict and Diplomacy 16 May–15 August 2010", *Journal of Palestine Studies*, c. 40, n. 1, Autumn 2010, s. 138–139.
- 93 Geoffrey Aronson, "Settlement Time Line", *Report on Israeli Settlement in the Occupied Territories*, c. 20, n. 6, November-December 2010, s. 7.
- 94 "Arab League endorses Palestinian decision to halt peace talks", *Haaretz*, 8 Eylül 2010.
- 95 "Abbas: Israel must choose between peace and settlements", *The Jerusalem Post*, 25 Eylül 2010.
- 96 "Lieberman: PA refused to accept freeze for 9 months", *The Jerusalem Post*, 27 Eylül 2010.
- 97 Geoffrey Aronson, "Netanyahu's Settlement Moratorium: The Reality", *Report on Israeli Settlement in the Occupied Territories*, c. 20, n. 1, January-February 2010, s. 4.
- 98 "Israeli plan to build hundreds of homes in West Bank settlement risks US anger", *The Guardian*, 9 Kasım 2010.
- 99 "Israel plans 1,300 East Jerusalem Jewish settler homes", bbc.co.uk, 9 Kasım 2010; "Israel Plans 1,000 Housing Units in East Jerusalem", *The New York Times*, 8 Kasım 2010.
- 100 "Benjamin Netanyahu: Israel to retain key West Bank settlement in any peace deal", *Haaretz*, 29 Ocak 2010.
- 101 "Survey: Ground broken on nearly 550 West Bank homes since end of building freeze", *Haaretz*, 22 Kasım 2010.
- 102 "After Freeze, Settlement Building Booms in West Bank", *The New York Times*, 22 Aralık 2010.